

Laçın sakini olan zərərçəkmiş şəxs:

"İşğala qədər bizim kənd mütəmadi olaraq Ermənistan tərəfindən atəşə tutulurdu"

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İşxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası mayın 5-də davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsində hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rza-yevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesə ilk dəfə qatılan zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Məhkəmədə əvvəlcə Xocavənd rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilməsi ilə bağlı daha bir videomaterial tədqiq olunub. 1993-cü ilin aprelində ermənilər tərəfindən çəkilmiş videogörüntülərdə Azərbaycanın həmin vaxt Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalı altında olan Xocavənd rayonunda Ermənistan ordusunun bir qrup hərbcisi, o cümlədən Serj Sarkisyan (2008-2018-ci illərdə Ermənistan prezidenti) və hazırda məhkəmədə mühakimə olunan Davit İşxanyan görünür.

Erməni dilindəki videomaterialın tərcüməçi vasitəsilə tədqiqi zamanı məlum olub ki, Serj Sarkisyan hərbi bölmələri yoxlamağa gəlibmiş.

Videogörüntülərdə Monte Melkonyan S.Sarkisyanə mürüzə edir. S.Sarkisyan ona "Söhbət bu dəqiqə atəşi dayandırmaqdan yox, hücum əməliyyatlarından və daha çox ərazi tutmaqdan gedir" deyər bildirir.

Videomaterialda sonra əraziyə baxış keçirilir, S.Sarkisyan həmin vaxt 28-ci Xocavənd taborunun komandiri D.İşxanyanla söhbət edir. D.İşxanyan ona Ağdamın və rayonun Abdal Gülablı istiqamətindəki döyüş əməliyyatı, əməliyyat şəraiti barədə məlumat verir.

Videogörüntülərdə daha sonra qoşunların təminatı barədə danışılır. Sonra isə Serj Sarkisyan əsgərlərlə bir qədər söhbət edir.

Dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar təqsirləndirilən şəxs Davit İşxanyana məhkəmədə nümayiş olunmuş videomateriala bağlı suallar ünvanlayıblar.

D.İşxanyan dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorların suallarını cavablandırarkən bu videomaterialın çəkilməsini və S.Sarkisyanın əraziyə səfərinin məqsədini xatırladığını deyərək bildirib: "Mənim taboruma gəlmişdilər. Taborun mövqelərindəki vəziyyətlə tanış olurdular".

O, videodakı şəxslərin bir qisminin adlarını da sadalayıb: "Serj Sarkisyan, Monte Melkonyan, Movses Akopyan (sonradan Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş baş qərargah rəisi - red.). O, həmin vaxt Monte Melkonyanın müavini idi. Videodakı digər şəxs mənim qərargah rəisim Aramayız Karapetyandır.

Videoda arxada duran sürücüdür. Dəqiq yadımda deyil, Movses Akopyanın və ya Monte Melkonyanın sürücüsü idi".

D.İşxanyan suallara cavabında S.Sarkisyanın "daha çox ərazi tutmaq"la bağlı dediklərinə belə münasibət bildirərək qeyd edib: "Mən Sarkisyanın dediklərini şərh edə bilmərəm".

Təqsirləndirilən şəxs D.İşxanyan komandiri olduğu tabor üçün sülh təminatın "Xocavənd müdafiə rayonu"nun qərargahından gəldiyini bildirib.

D.İşxanyan komandiri olduğu taborun 1993-cü ilin iyul-avqust aylarında Ağdam istiqamətlərində döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyini də vurğulayıb.

Ardınca məhkəmədə Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən iş-

ğal olunması ilə bağlı videomaterial nümayiş etdirilib.

1992-ci il mayın 18-də ermənilər tərəfindən lentə alınmış videomaterialda Laçın rayonunda yanan evlər, Ermənistan ordusunun bir qrup hərbcisi əksini tapır. Videoda bir erməni hərbcisi digərinə "Aşot, gör necə yanır" deyərək yanan evlərdən birini göstərir.

Bundan sonra məhkəmədə zərərçəkmiş şəxslər dindirilib.

Zərərçəkmiş şəxs Camal Məmmədov Laçın rayonunun Cicimli kəndinin sakini olduğunu, 1992-ci ilin mayında kəndin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edildiyini bildirib. O, atası Mehti Məmmədovun 1989-cu il avqustun 12-də erməni hərbciləri tərəfindən öldürüldüyünü diqqətə çatdıraraq deyib: "Rus əsgərlərin dediyinə görə, atamı Kamo adlı erməni vurub. O zaman 18 yaşıam var idi".

Zərərçəkmiş şəxs Ağəli İbrahimov 1961-ci ildə Laçın rayonunun Çağazur kəndində doğulduğunu və həmin kənddə yaşadığını bildirib. O da yaşadığı kəndin 1992-ci il mayın 18-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən silahlı hücum edilməklə işğal olunduğunu bildirib. Zərərçəkmiş şəxs kəndin Ermənistanla sərhəddə yerləşdiyini, işğala qədər Ermənistanın Gorus rayonu, o cümlədən həmin rayonun Dığ kəndi istiqamətindən mütəmadi şəkildə atəşə tutulduğunu da söyləyib: "1992-ci il mayın 8-dək ermənilərin hücumunda bir pərakəndəlik hiss olunurdu. Amma mayın 8-dən hücumlar vahid komandanlıq tərəfindən həyata keçirilirdi. Xüsusilə "Qrad", "Alazan" raketlərinə, uzaqvuvaran toplardan istifadə edirdilər".

A.İbrahimov bildirib ki, Çağazur kəndində altı otaqdan ibarət ikimərtəbəli evi, evinin həyətəni sahəsində olan yardımçı tikililəri, meyvə ağacları, iribuyuzlu və xırdabuyuzlu heyvanları, ev quşları, evində olan əşya və əmlakları qalıb. Yəni ona böyük zərər dəyib.

Sonra məhkəmədə 1992-ci il avqustun 28-də Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndində törədilmiş qətlə faktı ilə bağlı protokollar elan olunub və hadisə yerindən təkrarən fotolar nümayiş etdirilib.

Sənədlərə əsasən, Laçın rayonu işğal edildikdən sonra müvəqqəti olaraq Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndində yerləşən, Güllüstan məşəliyinin kənarında alaçıqlarda məskunlaşan Laçın rayonunun Nağdalı kəndinin sakinləri 1992-ci il avqustun 28-də gecə saat təxminən 5 radələrində erməni hərbciləri tərəfindən odlu silahlardan ümumi təhlükəli üsulla atəşə tutulub, nəticədə 24 nəfər qətlə yetirilib, 9 nəfər yaralanıb.

Həmin qətlə zamanı qətlə yetirilənlərdən 7-sinin yaşı 18-dək, 4-nün yaşı isə 60-dan yuxarı olub. Ümumilikdə 13 qadın, 11 kişi həlak olub.

Daha sonra məhkəmədə 1992-ci il sentyabrın 19-da Goranboy rayonunun Güllüstan kəndində azərbaycanlı sakinlərin atəşə tutulması faktı üzrə sənədlər tədqiq edilib. Sənədlərə əsasən, həmin gün saat 18 radələrində Ermənistan silahlı qüvvələri Goranboy rayonunun Güllüstan kəndində kartof yığımını ilə məşğul olan sakinlərə silahlı hücum edib. Nəticədə 20 dinc sakin odlu silahlardan açılan atəşlər nəticəsində qətlə yetirilib, bir neçə nəfər isə xəsarətlər alıb.

Həmin gün Goranboyun Güllüstan kəndinə hücum edilərkən rayonun Ağcakənd polis bölməsinin əməkdaşları onlara silahlı müqavimət göstərərək dinc sakinləri həmin ərazidən təxliyə edərkən pusquya salınıb. Nəticədə 13 nəfər qətlə yetirilib, 8 nəfər yaralanıb. Qətlə yetirilmiş şəxslərdən 2-si,

həmçinin xəsarət almış şəxslərdən 2 nəfəri polis əməkdaşı olub.

Zərərçəkmiş şəxs Binnət Mehdiyev Şuşa şəhərindən məcburi köçkün kimi Laçın rayonunun Nağdalı kəndində məskunlaşdığını, 1992-ci il mayın 17-18-də kəndin işğal olunduğunu, bundan sonra Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndinə gəldiklərini bildirib.

B.Mehdiyev 1992-ci il avqustun 28-də erməni silahlılarının hücum etdiklərini, nəticədə 24 nəfərin qətlə yetirildiyini bildirib. Hadisə zamanı onun atası, anası, iki qardaşı, bacısı və digər yaxın qohumları qətlə yetirilib. "Hadisə zamanı Vəzir adlı qohumumun həyat yoldaşını və 6 uşağını qətlə yetiriblər. Uşaqlardan biri altıyaqlı körpə idi", - deyər əlavə edib.

Zərərçəkmiş şəxs Şəhla Quliyeva 1992-ci ilin mayında Laçın rayonundan məcburi köçkün kimi əvvəlcə Goranboyun Baş Qışlaq kəndinə, daha sonra isə həmin rayonun Ballıqaya kəndinə köçdüklərini deyib.

O, 1992-ci il avqustun 27-də ərazidə vertolyot gördüyünü və bu barədə qayınasına məlumat verdiyini söyləyərək deyib: "Həmin gecə nigaran yatdım. Avqustun 28-də səhər saat 5 radələrində gördüm ki, ətrafı alov бүürdü".

Ş.Quliyeva həmin vaxt hündürlükdə olan alaçıqdan yaxınlıqdakı meşəyə düşdü-yünə görə təsədüfən sağ qalıb. O, hadisə zamanı güllə yarası alıb.

O, hadisə zamanı qayınanasının, baldızlarının, qayınanasının 110 yaşlı qayınası-nın və digər qohumlarının qətlə yetirildiyini bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Nəsrəddin Mustafayev 1992-ci il sentyabrın 19-da kartof yığmaq üçün getdiyi Goranboy rayonunun Güllüstan kəndində Ermənistan ordusunun bölmələri tərəfindən atəşə tutulduqlarını, nəticədə ayağından yaralandığını vurğulayıb. O qeyd edib: "Ayaq barmaqlarımın üçdəbir hissəsi yoxdur".

Zərərçəkmiş şəxs Sahibə Mustafayeva bildirib ki, 1992-ci il sentyabrın 19-da atası Kazım, babası Salman ilə birlikdə Goranboyun Güllüstan kəndinə kartof yığmağa gedib, geri qayıdarkən atasının idarə etdiyi avtomobili Ermənistan hərbciləri atəşə tutublar. Güllələrdən biri atasına, digəri isə babası Salmana dəyib. Həmin vaxt 12 yaşı olan S.Mustafayeva ayağından güllə xəsarəti alıb və huşunu itirib. Sonradan bilib ki, həmin hadisə nəticəsində çoxlu adam, o cümlədən babası Salman və atası Kazım ölüb.

Zərərçəkmiş şəxs Nofəl Nuruyev qeyd edib ki, müdiri Qafqaz Rüstəmovun tapşırığı ilə 1992-ci il sentyabrın 19-da idarə etdiyi "Zil" markalı avtomobillə Tapqaraqoyunlu kənd sakini İsrəfil İsmayilov və yolda avtomobilinə götürdüyü tanımadığı 3 azərbaycanlı ilə birlikdə kartof yığmaq üçün Goranboyun Güllüstan kəndinə gediblər. Orada onlardan başqa çoxlu sakinin də kartof yığmaq üçün orada olduğunu görüb. Geri qayıdarkən polis postunu keçdikdən sonra yolun meşə ərazisində qəflətən erməni hərbcilər onun olduğu avtomobili odlu silahlardan atəşə tutublar. Həmin vaxt polislər köməyə gəlib və erməni hərbcilərlə atışma davam edib. Nəticədə o, gözündən güllə yarası alıb, İsrəfil İsmayilov isə həlak olub. Hazırda bir gözü görmür. Sonradan ona məlum olub ki, hadisə nəticəsində təxminən 20-yə yaxın azərbaycanlı qətlə yetirilib, bir neçə nəfər isə yaralanıb. Ölənlərdən Qaraqaşlı kənd sakini Kazım Məmmədovu və qayınatası Salman Qocayevi tanıyır.

Zərərçəkmiş şəxs Xaləddin Rüstəmov ifadəsində Goranboy rayonunun Aşağı Ağcakənd Polis Bölməsində polis işlədiyini,

1992-ci il sentyabrın 19-da Güllüstan kəndindəki polis postunda xidmətdə olduğunu bildirib. X.Rüstəmov deyib ki, həmin gün çoxlu sayda azərbaycanlı sakin Güllüstan kəndində kartof yığımını ilə məşğul olub axşamüstü geri qayıdan ərəfədə kənd odlu silahlardan atəşə tutulub. Nəticədə o və polis əməkdaşı Ceyhan Teyyubov xəsarət alıb, Elxan Süleymanov və Yavər Kazımov isə həlak olublar.

Məhkəmə prosesində zərərçəkmiş şəxslərin barələrində keçirilmiş məhkəmə-tibbi ekspertizasının rəyləri də elan edilib.

Məhkəmənin növbəti iclası mayın 8-nə təyin olunub.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şifahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi heyətlə verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarəti altında Azərbaycan ərazisində daxili və beynəlxalq hüquq normalarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedraki, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Muşeqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolaylı iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə erməniəilli 15 təqsirləndirilən şəxs ittiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İşxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikovici, Beqlaryan Vasili İvani, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyana Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münacişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular öldürmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.